

Raziskovalca, ki se preizkušata v podjetništvu

Kako sta iz predavateljskega in raziskovalnega dela asistenta na EF Blaža Zupana in mladega raziskovalca na Institutu Jožef Stefan (IJS) Miha Grčarja vzniknila čisto konkretna podjetniška projekta. In zakaj takih ni še več?

Lana Dakić

Asistent za področje podjetništva na Ekonomski fakulteti (EF) Univerze v Ljubljani Blaž Zupan je skupaj s profesorjem Alešem Vahčičem in študentom Lanom Hvastijo ustanovil podjetje Optiprint. Pri podjetniških predmetih na fakulteti namreč vodijo srečanja po metodologiji 'd.school', ki zajema tudi delo pri konkretnem podjetniškem projektu s ciljem ustanoviti podjetje.

Optiprint: iz vaje je nastalo pravo podjetje

Ko so razmišljali o problemu podjetij, ki zapravijo kar nekaj denarja za drago tiskanje, so se skupaj odločili za ustanovitev podjetja, ki bo ponujalo inovativen sistem tiskanja. Ta bo podjetjem temeljito zmanjšal stro-

Med učnim procesom, v katerem so profesor in študenti razmišljali o reševanju konkretnega problema podjetij, je nastala ideja za podjetje Optiprint, v katerem je eden od treh solastnikov tudi asistent na EF Blaž Zupan.

Foto: Aleš Benjo

ške in izenačil ceno črno-belega in barvnega izpisa. Storitve, ki jo bodo ponudili podjetjem, zajema pregled potreb tiskanja, svetovanje glede zunanje izvajanja tiska, optimizacijo razporeditve tiskalnikov, izbiro alternativnih modelov tiskalnikov, svetovanje pri nakupu in namestitvi, priporočila pri alternativah potrošnega materiala in svetovanje pri vzdrževanju in servisu. »V našem primeru je šlo za prenos procesnega in podjetniškega znanja v prakso, saj metodologijo, ki jo učimo pri podjetniških predmetih, dejansko uporabljamo v podjetju,« je pojasnil Zupan. Razvoj izdelka in poslovnega modela ter ustanovitev podjetja je že od začetka potekala v sodelovanju s študenti.

V projekt je bilo v enem letu vloženi 50 tisoč evrov, trenutno v njem sodelujejo trije, ekipo pa nameravajo do konca leta razširiti na štiri ter nato po predvidevanjih še za enega na vsake pol leta. Konec prihodnjega leta jih bo tako pet do šest, načrtuje Zupan. V treh letih, torej do konca 2012, načrtujejo 200 tisoč evrov prihodkov iz poslovanja in pet zaposlenih oseb, nekaj pa bo tudi občasnih sodelavcev – serverjev. »Dosegali bomo vsaj 15-odstotno dobičkonosnost prihodkov. V tem času bomo razvili sisteme za naslednjo generacijo tiskalnikov ter večje risalnike HP, vzpostavili bomo servisne centre tudi v drugih večjih slovenskih mestih ter v prihodnjih dveh letih vsaj podvojili prihodke na 400 do 500 tisoč evrov,« napoveduje Zupan. Ob tem dodaja, da se nameravajo širiti tudi v tujino prek franšiznih pogodb, aktivno pa iščejo večjega distribucijskega partnerja, ki jim bo omogočil še hitrejšo rast. »V tem primeru v četrtem letu pričakujemo milijon evrov prihodkov,« še pove Zupan.

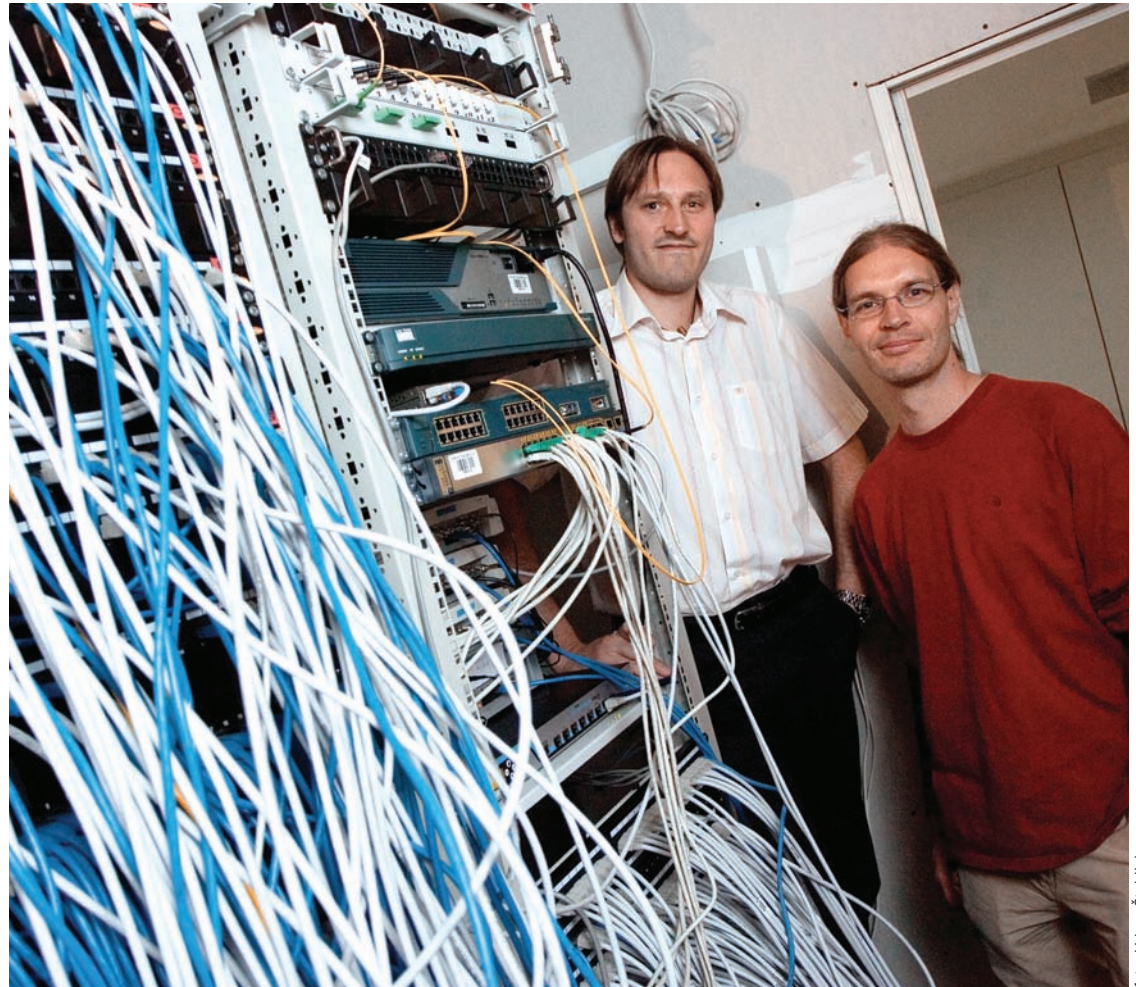

foto: Urban Štebljaj

Mlado podjetje Viidea, katerega lastnik je Peter Keše (desno), si pomaga tudi z znanjem mladega raziskovalca Miha Grčarja z Instituta Jožef Stefan.

Viidea črpa znanje iz raziskovalnega projekta IJS

Drugi mladi raziskovalec Miha Grčar, ki se preizkuša tudi v praksi, je zaposlen na Institutu Jožef Stefan (IJS), na odseku za tehnologije znanja. Je sodelavec v podjetju Viidea, v katerem je skupaj z ustanoviteljem in direktorjem Viidee Petrom Kešetom razvil tehnološko platformo in storitev za napredno spletno učenje s pomočjo knjižnice videoposnetkov ter pripadajočega gradiva, namenjeno akademskim ustanovam, konferencam, kongresom, pa tudi podjetjem za interno uporabo. Viidejina zgodba se je začela pred tremi leti, ko se je Keše pridružil skupini VideoLectures.net (medna-

rodni spletni portal, ki ponuja znanstvene vsebine z različnih področij) in k projektu prispeval svojo tehnološko rešitev za gostovanje videovsebin. Z Grčarjem sta začela sodelovati pred dvema letoma, ko se je na enem od evropskih raziskovalnih projektov, pri katerem je sodeloval Grčar, pojavila želja, da bi razvite tehnologije preizkusili v industriji. Grčar je takrat v okviru evropskega projekta razvil algoritem za avtomatsko kategorizacijo posnetkov, ki temelji na strojnem učenju, rudarjenju po podatkih in semantični tehnologiji, delovanje pa so preizkusili na podatkih s portala VideoLectures.net. Po končanem projektu je Viidea, ki je tudi letošnji finalist

izbora Financ Najpodjetniška ideja, razvila lastno tehnološko rešitev in začela iskati možnosti za komercialno trženje celotne platforme.

Trenutno je edini lastnik Viidee Peter Keše, v podjetje pa je bil do zdaj vložen zgolj ustanovni kapital. Odločili so se, da ne bodo iskali naložb tveganega kapitala, ker po Kešetovem mnenju to omejuje svobodo podjetja. Pred kratkim so oddali vlogo za vključitev v tehnološki park in se potegujejo za sredstva na razpisu Slovenskega podjetniškega sklada za sofinanciranje zagona inovativnih podjetij. V okviru Sedmega okvirnega programa je bil na IJS pridobljen projekt, na katerem bo predvidoma sodelovala tudi Viidea. Poleg tega

vzpostavljajo še stike s potencialnimi partnerji doma in v ZDA. »Viidei se torej ne mudi 'razprodati'. Kljub temu je tik pred tem, da zaposli še enega človeka in v lastniško strukturo vključi slovenskega poslovnega angela,« razlaga Keše. V prihodnjih štirih letih sicer nameravajo zaposliti deset ljudi: na začetku bodo iskali predvsem tehnični kader, pozneje pa še tržnike, vzdrževalce in zaposlene za pomoč uporabnikom.

Natančnih finančnih projekcij niso želeli zaupati, v prvih letih pa bodo večino prihodkov namenili razvoju novih storitev. »Pričakujemo, da bo čez tri do štiri leta rast prihodkov postala hitrejša kot rast investicij in bo podjetje tudi finančno nekoliko svobodnejše zadihalo,« napoveduje Keše. Sicer z Viideino tehnologijo zdaj obratuje eden največjih izobraževalnih portalov na svetu VideoLectures.net. »Viidea želi s svojo tehnologijo v prihodnjih treh letih opremiti vsaj 100 različnih portalov in z več kot 100 tisoč videoposnetki tudi v absolutnem smislu prehiteti konkurenco ter postati najpopularnejša platforma za gostovanje znanstvenih in izobraževalnih videovsebin,« načrtuje Keše. Z IJS imajo sklenjeno licenčno pogodbo za najem programske opreme za portal VideoLectures.net in polno zaposlujejo enega človeka. »Še vedno pa sem in bom ostal zaposlen na IJS, trenutno brez lastniškega deleža v podjetju. Razlog je preprost: ustvarjanje napredne tehnologije je kreativen proces, ki težko uspe v finančno obremenjenem poslovnem svetu,« pojasnjuje Grčar, ki zdaj sodeluje tudi pri drugih projektih, denimo tistih, ki se ukvarjajo z rudarjenjem finančnih podatkovnih tokov.

Zakaj so podjetniki med raziskovalci še vedno bele vrane

Zanimalo nas je, kako kot mlada raziskovalca doživljata prenos znanja v gospodarstvo. »Veliko profesorjev in asistentov svetuje podjetjem, po drugi strani pa nas je kar nekaj tudi lastnikov podjetij, večinoma v sodelovanju s študenti ali nekdanjimi študenti,« ocenjuje Zupan, ki vidi prednost takšnega dela v samostojnem razporejanju delovnega časa.

Blaž Zupan meni, da je poslovno uporabnih idej na fakultetah in inštitutih še precej. »Kolikor mi je znano, imajo na raziskovalnih inštitutih, zlasti tehničnih, veliko odličnih idej, ki bi bile tudi poslovno zanimive. Razumejo, da je treba rezultate ustrezno zaščititi s patenti, najpomembnejšega koraka, komercializacije, pa zelo pogosto niso sposobni narediti,« ocenjuje Zupan. Morda, razmišlja, to izvira iz samega odnosa vodilnih v teh institucijah

Državna služba je v Sloveniji očitno še vedno vrednota, zato večina mladih raziskovalcev kariero nadaljuje na fakulteti.

do podjetništva ter iz javnega mnenja, ki podjetnikom pogosto pripisuje moralno manjvrednost in neetična dejanja. Velika večina mladih raziskovalcev po njegovem opažanju nadaljuje svojo karierno pot na fakulteti. »Državna služba je v Sloveniji očitno še vedno vrednota,« meni Zupan.

Ponesrečen motiv: pobeg v gospodarstvo zaradi plač

Po drugi strani pa se dogaja, da raziskovalci odhajajo v podjetja preprosto zaradi plače, in ne zato, da bi koristno uporabili pridobljeno znanje. »Na IJS smo raziskovalci obravnavani kot javni uslužbenci in naše plače so temu primerno nizke,« razlaga Miha Grčar. »Mehanizmi nagrajevanja so slabo razviti in ne kaže, da bi se komu mudilo to popraviti. Zato se marsikateri raziskovalec kmalu po doktoratu odloči, da se bo zaposlil v industriji. Žal pa tam navadno ne uporablja svojega znanja. Inštitut po drugi strani ostane brez še enega prekaljenega raziskovalca, ki ima znanje, za katera se zanima tudi EU prek svojih razpisov.« Tudi po Zupanovem mnenju so ena od ovir nizke plače raziskovalcev v javnih inštitutih: »Zaradi tega se nekateri raziskovalci predčasno umaknejo v industrijo in tako njihovo znanje in

Nekateri raziskovalci pa zaradi plač pobegnejo v gospodarstvo, še preden se prekalijo kot znanstveniki.

tehnologije ne morejo dozoreti v primernem okolju.«

Še dobro, da obstajajo javni razpisi

Nekoliko bolj spodbudne so po mnenju obeh zgodbe tistih raziskovalcev, ki v okviru tehnološkega parka ustanovijo lastna podjetja, prek katerih želijo tržiti svoje znanje.

Prenos znanja v industrijo teče po Grčarjevem mnenju razmeroma učinkovito tudi s pridobivanjem sredstev na javnih razpisih. »Stranski produkt takega projekta je lahko tudi novo podjetje v lasti projektnih partnerjev, a to se zgodi le malokrat in ni ključnega pomena za pridobitev sredstev,« ocenjuje. Meni, da je žalostno, da slovenska podjetja le malokrat nastopajo v konzorcijih na mednarodnih razpisih, zato se razvita tehnologija proda v tujino.

Univerze bi se morale zgledovati po tujini

Zupan poudarja, da mora postati podjetništvo pozitivna vrednota. Takrat bomo tudi dosegali relativen obseg prenosa znanja iz akademsko-raziskovalne v poslovno sfero, kot ga imajo v razvitih kapitalističnih državah. »Univerze in država bi morale bistveno dvigniti nagrade in spodbude za prenos znanja v podjetja,« meni sogovornik. Univerze in fakultete bi morale najti zgled v tujini, kjer pedagogi niso samo akademsko podkovani, temveč delujejo tudi v praksi, kar omogoča študentom, da dobijo pravo mero tako akademskega kot praktičnega znanja, ocenjuje Zupan. »Ker se je pri nas treba za napredovanje v akademskih krogih popolnoma posvetiti akademski karieri, raziskovalcu ostane le malo časa za prenos znanja v poslovni svet.«

Po njegovem mnenju je razumevanje podjetništva na fakultetah pogosto neprimerno, zato bi moralo biti obvezen del učnega načrta na vseh fakultetah in srednjih šolah. »Tako bi tudi raziskovalci že prej spoznali pomembnost podjetniškega obnašanja in pomembnost gospodarskega razvoja za razvoj družbe,« meni Zupan.